11-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

1940 ий
27
ОКТЯБРЬ
№ 95 (708)
Акше 5 ыр.

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

Животноводствым развиватлыме вопрос-шамыч дене кечын заниматлаш

В. КУШНАРЕВ,
ВКП(б) ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕТ СЕКРЕТАРЬ

„Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч верген" ССР Союз Совнарком ден ВКП(б) ЦК-н пунчалышт чыла партийный, комсомольский, советский, земельный орган-шамычын да вуныя руководительыштын пашаштышт боевой программа лийын шога. Пале, тиде пунчал кажне колхозлан кум животноводческий ферма гыч иметлаш рекомендоватла; мланде площадьым ончен, кажне колхозышто тӱкан шолдра вольык, сӧсна ден шорык-шамыч маточный поголовьен обязательный минимумжо устанавливатлалтеш.

Тиде исторический документ, Сталин йолташын лично участвоватлымыже дене разработатлыме „Колхоз-шамычын общественный мландыштым разбазариваний деч аралыме мера-шамыч верген" да „Ял озанлык продукт-шамычым ямдылымаш да налмаш политикыште вашталтыш-шамыч верген" партий Центральный Комитет ден СССР Совнаркомын решенийышт семынак, ял озанлыкым умбакыже вӧлталташлан корным ончыкта. Нине пунчал-шамыч артельный озанлыкым чыла могырымат развиватлымашке, кажне гектар колхозный мландым эн утларак пайдалын кучылталтшашыш виктаралтыныт, вет мланде—чыла поянлыкын источникше. Культурно кучылтмо годым тудо ял озанлык продукт-шамычым: киндым, шылым, шӧрым, ӱйым, межым, коваште сырьем пеш шуко пуэн кертеш да пушаш, а нине продукт-шамыч кызыт мемнан эллан, пашазе-шамычлан, Йошкар Армийлан да колхозный крестьянствылан пеш кӱлешан улыт.

Шуко колхозлаште общественный животноводствым развиватлымашке йоҥылыш относиталтыныт. Колхоз-шамычын, партийный ден советский организаций-шамычын южо руководительышт озанлыкын тиде отрасльжым чӱчкыдынак второстепенныйлан шотленыт да животноводческий ферма-шамычым организоватлаш, вольык урлыкым саемдаш, вольыклан кормовый базым ышташ тыршен огытыл. Шыл поставкын тошто системыже, кунам шыл валог, меж, коваште сырье вольык поголовье улмо шот дене шотлалтын, общественный животноводствым развиватлымаште тормоз лийын шоген.

Обложенийын тошто системыже почеш озанлыкын животноводческий отрасльжым лушкыдын развиватлыше але йӧршеш развиватлыдыме колхоз-шамыч, коккум животноводческий фермым иметлыше колхоз-шамыч дене таҥастарымаште, привелигированный положенийыште лийыныт. Йошкар-Оливский район, Кузнецовский сельсоветысе 9-ше январь лӱмеш колхозым налаш. Тудо 985 гектар куралме мландым, 96 гектар олыкым иметла, но 1939 ий марте кок общественный провзводитель деч посна, животноводческий ферма-шамычым иметлен огыл. Умылымашан, животноводствын продукцийжым пумо шотышто государство ончылно колхоз нимогай обязательствым шуктен огыл. Тидын деч посна, тудо шке экономикыжымат развиватлен огыл.

Шенгелан кодшо колхоз-шамычын руководительышт да шенгелан кодшо колхозник-шамыч, ме артельный ушкалым, сӧснам, шорыкым, комбым, лудым, чывым ашнаш тӱҥалына гын, общественный фуражный фонд-шамычым ышташ кӱлеш лиеш да трудоденьлан кинде, шудо, паренге шагал логалеш манын, рассуждатленыт. Сандене шуко колхозлаште общественный фуражный фонд-шамычым иземдаш да кинде ден фуражын утларак ужашыжым колхозник-шамычлан трудодень почеш пуаш тыршевыт. Тиде йоҥылыш корныш южо партийный ден советский руководитель-шамыч шогалыныт, нуно трудоденьлан 8—9—12 килограмм гыч киндым пуэдыше, но животноводческий ферма-шамычым иметлыдыме колхоз-шамычым моктевыт.

Ынде трудоденьлан шуко килограмм пырчым, паренгым але кормам пуышо колхозым ончыл колхозлан шотлаш ок лий. Тудо колхоз гына ончыл да экономика шотышто пеҥгыде колхоз улеш, кудо озанлыкын полеводческий отрасльжым развиватлыме годымак общественный животноводствым развиватла, тудын продуктивностьшым вӧлтен шога, государственный обязательствс-шамычым срокышто да тӱрыс темен шога да чыла могырымат развитий артельный озанлык освовеш колхозник-шамычын зажиточный да культурный илышыштым обеспечиватлаш тырша.

Марийский областной партийный организаций, совет-шамыч, земельный орган-шамыч да животноводствын пашаенже-шамыч партий ден правительствын пунчалыштым публиковатлыме деч вара колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме да пеҥгыдемдыме шотышто кугу пашам ыштевыт. Кодшо ийсе 1 июль гыч 1940 ий 1 октябрь марте угыч 2.439 животноводческий фермым организоватлыме. Кызыт республикысе колхозлаште 4.224 ферма шотлалтеш, тиде шотышто: 1.917 молочно-товарный ферма, 1.216 овцеводческий ферма, 1.091 свиноводческий ферма шотлалтеш.

Туге гынат, нине цифра-шамыч тыплаваш нимогай правамат огыт пу. Республикыште общественный животноводствым развиватлымашын общий состоянийже путырак неудовлетворительный улеш. Партийын шуко райкомжо-шамыч, районный Совет-шамычын исполкомышт, земельный орган-шамыч да вуныя руководительышт СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н решенийыштым шуктен огытыл, животноводство дек вниманийым лушкемденыт. Тидын дене гына умылтараш лиеш: 14 колхоз животноводческий фермым тидын мартеат йӧршеш огыт иметле, а 91 колхоз ик ферма гыч гына иметла. Молочно-товарный ферма-шамычын 26,6 процентше гына, свиноводческий ферма-шамычын 43 процентше да овцеводческий ферма-шамычын 19 процентше гына партий ден правительствын пунчалышт дене келшышын маточный состав дене тичмашын комплектоватлыме улыт. Тыгеже чыла животноводческий ферма-шамычым кӱчык жапыште тӱрыс комплектоватлашлан решительный мерым ышташ кӱлеш.

Животноводческий ферма-шамычым вольык дене, путыракшым маточный состав дене комплектоватлымаш ик эн главный задача лийын шога, тудым шуктымашке чыла партийный ден комсомольский организаций-шамыч, земельный орган, зоотехник-шамыч, колхоз-шамычын руководительышт ден ферма пашаенг-шамыч решительно пижшаш улыт. Туге гынат, Килемарский районысо руководитель-шамыч тиде задачым умылен огытыл да вольыкым контрактоватлымаш да налмаш планым кӱрлыныт: тӱкан шолдра вольык шотышто планым улыжат 8,5 процентлан, шорыкым налме шотышто—14,5 процентлан, а сӧснам налме шотышто 20 процентлан темыме. Еласовский районышто тений 9 тылзе жапыште животноводческий ферма-шамычым комплектоватлашлан тӱкан шолдра вольыкым план почеш 450 вуй олмеш 25 вуйым налэ, 43 сӧснам да 19 шорыкым налэ налме. Оршанский, Мари-Турекский, Косолаповский, Йошкар Оливский да Юринский районлаштат примерно тыгаяк положений, нине район-шамычын руководительышт вольык налмашым, контрактоватлымашым да животноводческий ферма-шамыч комплектоватлымашым самотекыш колтеныт.

Косолаповский районысо южо колхозлаште колхозный строительство пашаште партий ден правительствын политикыжым нарушатленыт. Колхоз-шамычын южо руководительышт вольык контрактоватлымаш ден налмашым СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н пунчалыштым умылтарымаш основеш эртарышаш да вольыкым контрактоватлыше колхозник-шамычлан пунчал дене ончыктымо льготым пушаш олмеш, вольыкым ӧкымеш обобществлятлыме корныш шогалыныт.

Нине йоҥылыш-шамычым партий областной комитет тӧрлатен. Туге гынат, партийный ден советский организаций-шамычын руководительыштым тыге шижтараш уто ок лий: вольыкым контрактоватлымаш ден налмашын тыгай „методшо" ял озанлык артель уставым вигак нарушатлымаш улеш, тудо партий ден правительствын директивыштлан вигак ваштареш шога, животноводствым умбакыже развиватлыме пашам чаракла.

Ферма-шамычым комплектоватлыме, вольыкым контрактоватлыме ден налмаш пӱтынь пашан основыштыжо массово-политический паша, колхозласе руководящий составын, эн ончычак коммунист комсомолец да колхоз председатель-шамычын увлекательный примерышт лийшаш. Нуно шкеныштын уто вольыкыштым колхозлан контрактоватлышаш да ужалышаш улыт, тыге ышташ моло колхозник-шамычымат ӱжшаш улыт.

Тиде проверитлыме метод дене пользоватлен, Ново-Тор'яльский районышто, примерлан, ик пятидневкыште колхозник-шамыч деч 733 вуй тӱкан шолдра вольыкым, 950 шорыкым, 170 сӧснам да 4.365 вуй тӱрлӧ кайыкым контрактоватлен да налын моштеныт. Ново-Тор'яльский сельсоветысе „Смычка" ял озанлык артельын председательже И. С. Лебедев йолташ первояк ик тунажым да кок шорыкшым контрактоватлен да фермыш ужален. Правленийын членже-шамыч А. Лебедев, В. Иванов ик шорык гыч ужаленыт. Шке руководительыштын примерышт почеш каен, колхозник-шамыч К. Соколов, К. Лебедев да молат шкеныштын уто презышт ден шорыкыштым колхозлан ужаленыт.

Вольыкым контрактоватлымаш ден налмаш темпым виянгден, партийный ден советский организаций-шамыч, земельный орган-шамыч вольыкым шагалемдымаш ваштареш кучедалмашым виянгдышаш улыт. Туге гынат, партий райком-шамыч, райсовет исполком ден земельный отдел-шамыч племенной вольыкым, путыракшым самырык вольыкым разбазариватлыме факт-шамычым южгунам огыт уж.

Косолаповский районысо „Танк" колхозышто племенной производительым ужаленыт. Тиде районышто свиноводческий фермыла гыч рынкыште да колхозник-шамычлан („полышым пумо" амал дене) 945 сӧсна игым, Кужеверский районышто 786 сӧсна игым ужаленыт. Мари-Турекский районысо „Социализм" колхозышто 90 сӧсна игым разбазариватленыт.

Тыгай факт-шамычат шагал огытыл, кунам сельский Совет ден колхоз-шамычын председательышт, южгунам колхозный счетовод-шамычат, государство ончылно обязательство шуктымым але шуктыдымым ончыде, вольыкым ужалаш але шыллан шӱшкылаш правалан справкым колхозник-шамычлан пуэдат. Чылажат тиде тене молан лиеш: партий райком-шамыч, райсовет исполком ден земельный орган-шамыч тыгай безобразий-шамычым ужде кодат, вольык разбазариватлымашым чарышашлан мерым огыт ыште.

Кажне партийный ден комсомольский организаций, кажне сельский Совет да земельный системын пашаенже, колхоз-шамычын чыла руководительышт кызыт вольыкым телым шогыкташлан ямдылалтмашке вниманийым ойырышаш улыт. Колхозлаште животноводческий ферма-шамычым да тушто обобществлятлыме вольык поголовьем шукемдымаш, пале, скотный дворым, презе вӱтам, имне вӱтам, сӧсна вӱтам, шорык вӱтам, кайык

Мучашыже 2 стр.

Животноводствым развиватлыме вопрос-шамыч дене кечын заниматлаш

МУЧАШ

вӱтам ешарен ыштымашым, тугак корма запасым кугемдымашым требоватла.

Тенийсе сай урожай кажне колхозышто корма запасым ият пелэ—кок ийлан ышташ йӧным пуа. Волыкым телылан корма деч посна шокшо, волгыдо да просторный помещений-шамыч деч посна кодымаш положенийым допускатлаш ок лий. Район, земельный орган да колхоз - шамычын руководительыштлан волыкым телым шогыкташлан ямдылалтмаш состояныйым кызытак проверятлаш кӱлеш: корма могай состоянийыште аралалтеш, тудо сита мо, тудо кузе кучылталтеш, помещений-шамыч ямдылалтыныт мо да молат. Общественный животноводствым развиватлышаш верч мут дене огыл, а паша денак кучедалше руководительым — большевикым чыла нине вопрос-шамыч интересоватлышаш улыт.

Посна вниманийым тугай колхоз-шамычлан ойыраш кӱлеш, кушто ожно животноводческий ферма-шамыч лийын огытыл але 2—3 вуй волыкан тыгыде лийыныт. Тыгай колхозлаште обычно благоустроитлыме скотный двор, презе вӱта, силосный башня, силос опташлан траншей уке. Нунын тугак волыкым пукшымо, ончымо да кучымо правилым шинчыше, ямдылалтше еҥыштат уке. Районын кажне руководительже, путыракшым зоотехник ден ветеринарный пашаеҥын вик долгшо — помещенийым, кормам ямдылаш, животноводческий фермыласе пашаеҥ - шамыч коклаште зоотехнический тувеммашым организоватлаш нине артельласе колхозник-шамычлан полшаш.

Животноводческий ферма - шамычын количественный кушмашыжт годымак партийный, советский, земельный организаций - шамыч, ял озанлыкын специалистше - шамыч волыкын урлыкшым саемдаш, тудын продуктивностьшым кугемдаш пижшаш улыт. Жданов лӱмеш, „Пионер-судостроитель", „Красное знамя" да моло колхозласе ончыл ферма - шамычын примерышт юринский урлык волыкын сай продуктивностьым иметлымыже нерген ойлат. Республикысе колхозлаште юринский волыкым шараш, тудын дене селекционный пашам саемдаш кӱлеш. Тидын годымак племенной сӧсна ден шорык ашнымашымат шараш кӱлеш.

Кеч могай моло пашаште семынак, животноводствым развиватлымаште успехым живой еҥ-шамыч, колхозник - шамычын пашаштым правильно организоватлымаш да пашаштлан правильно тӱлымаш решатлаш тӱҥалыт. Кадр-шамычым воспитатлымаш ден пашам организоватлымаш вопрослан тидын мартеат ятыр район-лаште кӱлеш вниманийым ойырымо огыл, тиде кадр-шамычын текучестьышкышт ковден. Ново-Торъяльский районышто 1940 ийыште конюх - шамычын 40 процентше, доярка - шамычын, сӧсна ончышо - шамычын да животноводствын моло пашаеҥже - шамычын 30 процентше вашталтыныт. Мари - Турекский районысо „Социализм" да моло колхозлаште доярка, презе ончышо, ферма вуйлатыше-шамычлан пашам ыштымыштлан, волык деч продукций ден приплод валмашым ончыде, тылзе дене (тылзылан 20—25—30 трудодень гыч) тӱлат.

Пашам ыштымылан тыгай тӱлымаш животноводство пашам саемдымашлан ок полшо веле огыл, но вигак чарак лийын шога, труд производительностьым нӧлталмаште, волыкым ончымашым, кучымашым саемдымаште да кугу продукцийым налмаште колхозник-шамычын материальный заинтересованностьыштым ок ыште. Фермылаште паша ыштымылан тӱлымашын тиде йоҥылыш системыже кызытак пытаралтшаш.

Животноводческий ферма-шамычым волык дене тичмашын комплектоватлымаш, волыкым телым шогыктымо жаплан ямдылалтмаш, животноводческий фермылаште пашам правильно организоватлымаш, корма кучылтмашлан пеш строгий контроль — кажне партийный организацийын, советский, земельный орган да чыла пашаеҥ-шамычын кызытак шуктышаш боевой задачышт. Животноводствым развиватлыме государственный планым темышашлан партий районный комитет-шамычын секретарьышт, райсовет исполком-шамычын председательышт, районный земельный отдел-шамычын вуйлатышышт, зоотехник ден ветеринарный пашаеҥ-шамыч ответственностьым нумалыт. Нунын кокла гыч кажныжын обязанностьшо— колхоз-шамычым организационно - озанлык шотышто пеҥгыдемдымашке виктарыме, партий ден правительствын ик эн кугу мероприятийже лийын шогышо общественный животноводствым развиватлышаш верч, тудын продуктивностьшым нӧлталшаш верч колхоз, ферма да колхозник-шамыч коклаште массовый социалистический соревнованийым шараш.

Агитмассовый пашам тыршен ыштымаш

Охотников йолташ агитмассовый пашам ятыр жап ышта. РСФСР ден Марийский АССР Верховный Советлашке сайлыме годым агитучасткыште пашам сайын ыштен толын. 1938 ий гыч 1939 ий марте ВЛКСМ Оршанский райкомын внештатный пропагандистшылан ыштен. Тыштат тудо пашам сайын шуктен. Пашам примерно ыштен толмыжлан Охотников йолташым Оршанский райкомол Йошкар-Оласе ял озанлык техникумышко тунемаш командироватлен. Техникумыштат общественный пашаште активно участвоватлаш тӱҥалын. Пашаште чапле результатым ончыктен. Садланак вет партком Охотников йолташым старший агитаторлан утвердитлен. Тудын ӱмбаке эше ответственный паша возо. Чыла агитатор-шамыч дене руководитлаш, нунын пашаштым эреак терген толаш да участкыште пашам эше сайрак ышташ. Тидым тудо эн кӱлешан пашалан шотлен, уло вийжым пыштен шуктен пижын.

Август гыч хлебосдатчик-шамыч коклаште агитационный пашам ыштен толын. Тудо беседым эртараш каймыж деч ончыч сайын ямдылалтеш, колхозник - шамычлан шке мутшо дене сайын умылтара. Адак колхозник-шамыч утларакшым мо дене интересоватлат, пален налеш да вес беседылан ты тема дене чапле факт-шамычым поген ямдылалтеш. Кызыт колхозник-шамычлан международный положений нерген, Октябрь пайрем вашеш кумдан шарлыше социалистический соревнованийын результатше нерген умылтара. Тидеч посна кажне агитаторын участкышке каймыже деч ончыч ямдылалтмыже нерген пален налеш да партком-ышко увертара. Охотников йолташ общественный паша дене пырля тунеммашын качествыже верчынат чот тырша. Тудо техникумышто тунеммаште ударник улеш. Шукерте огыл партийный организаций тудым ВКП(б) членыш кандидатлан приниматлен.

М. Толстухин.

Шарпаным кудалтат

„Вончо" колхозын (Сотнурский район) погынымаштыже СССР ден Марийский АССР Верховный Совет депутат-шамычын шарпан, шымакш да сорокам кудалташ ӱжын возымо письмаштым лудын лекмеке, 20 ӱдрамаш шарпаным кудалтен. Тиде пашаште комсомолец С. Алексеев йолташ активный участийым приниматлен. Тудын 53 ияш аважат шарпаным кудалтен.

А. Сергеев.

СССР ТРУДОВОЙ РЕЗЕРВ-ШАМЫЧ ГЛАВНЫЙ УПРАВЛЕНИЙЫШТЕ

Ремесленный ден Железнодорожный училище-лашке, тугак ФЗО школлашке налме нерген оласе ден колхозысо молодежь деч СССР Трудовой Резерв-шамыч Главный Управленийыш шуко заявлений-шамыч пурат. Тидлан лийын чыла краевой, областной да республиканский Трудовой Резерв - шамыч Управлений-шамычлан населенийлан кумдан умылтараш кӱштымӧ: училище ден школлашке налме нерген заявлений-шамыч илыме верыште, оласе ден колхозысо молодежым призывлыше комиссийлашке пуалтшаш улыт.

Заявлений-шамыч тугай область, край да республикылаште гына налалташ тӱҥалыт, кушто Трудовой Резерв - шамыч Главный Управленийын 1940 ий 4 октябрьысе 1 № приказше основанийеш Ремесленный ден Железнодорожный училище да ФЗО школа-шамычым комплектоватлашлан призывым палемдыме.

Трудовой Резерв-шамыч Главный Управленийыш пурышо чыла заявленийым городской ден районный призывной комиссийлашке пуашлан областной, краевой да республиканский трудовой резерв - шамыч управленийлашке колтымо. (ТАСС).

МОСКВАШТЕ БУРЯТ-МОНГОЛЬСКИЙ ИСКУССТВЫН ДЕКАДЫЖЕ

„ЭРЖЕН" ПЬЕСЫМ ОНЧЫКТЫМАШ

24 октябрьыште Бурят-Монгольский Государственный музыкально-драматический театр СССР Кугу театр филиалын сценешыже шкенжын кумышо постановкыжым—„Эржен" музыкальный пьесым ончыктен. Тудым Бурят-Монгольский АССР-ын калык артистше Н. Г. Балдано ден М. В. Эдель возеныт, а спектакльлан музыкым В. И. Морошкин возен. Тиде—театрын современный материал дене ыштыме первый драматический произведений. Спектакль совхозышто молодежын пашажым да илышыжым, мемнан жапысе самырык еҥ-шамычын у отношенийыштым ончыкта.

Пьесым тудын авторжо-шамыч гыч иктыже—Н. Г. Балдано, режиссер М. И. Степанован, дирижер К. К. Тихонравовын, художник-шамыч Ц. С. Сампилов ден Г. Л. Кигельын творческий полшымышт дене шынден. Спектакльыште театрын чыла ведущий актерже - шамыч — Бурят-Монгольский АССР-ын калык артистше - шамыч Н. Г. Балдано ден Г. Ц. Цыдендапов, Бурят-Монгольский АССР-ын заслуженный артистше-шамыч Н. Т. Гармаева, В. К. Халматов, Ч. Г. Генинов, Ж. С. Пагбаин, Н. Г. Гендунова, Н. В. Таров да молат выступатленыт.

Присутствоватлыше - шамыч спектаклым живой интерес дене вашлийыныт да артист-шамычым шокшын саламленыт. (ТАСС).

И. В. Мичуринын шочмыжлан 85 ий

СССР НАУКА-ШАМЫЧ АКАДЕМИЙЫШТЕ

Тений 27 октябрьыште природын великий преобразовательже, кугу советский ученый Иван Владимирович Мичуринын шочмыжлан 85 ий темеш.

Тиде дата СССР наука-шамыч академийыште биологический наука - шамыч отделенийын погынымашыже дене палемдалтеш. Тыгай доклад-шамыч колышталтыт: академик Б. А. Келлерын—„Дарвинын эволюционный теорийжым развиватлашлан Мичуринын учениежын значенийже", академик Н. В. Цицинын—„Отдаленный гибридизаций пашан результатше - шамыч", Наука-шамыч академийын член-корреспондентше В. Н. Сукачевын—„Растений - шамыч коклаште существоватлышаш верч кучедалмашым экспериментально изучатлымашын итогшо-шамыч" да молат.

Погынымаш 29 октябрьыште лиеш.

И. В. Мичуринын сочиненийже-шамыч

И. В. Мичуринын сочинениеже-шамычын 4 том дене издаватлен пытаралтеш. Тудо академик-шамыч Б. А. Келлер ден Т. Д. Лысенкон общий редактироватлымышт дене лектеш. Уже первый ден кумышо том лектыныт, лишыл кечылаште кокымшо том лектеш, нылымше том печаталтеш.

Тиде изданийыш дневник ден записной книжка-шамычым пургымо, дневникым ученый пӱтынь илышыже мучко возен илен. Нылымше томышто ученый, садовод опытник-шамыч дене, общественный организаций-шамыч дене авторын вашвозгалыме шуко письмаже - шамыч публиковатлалтыт.

Печатлашлан изданийым И. В. Мичуринын эн лишыл помощникше - шамыч ямдыленыт.

Городской осводын пашаже

24 октябрьыште Йошкар-Оласе городской ОСВОД-ын конференцийже ОСВОД-ын 1939 ий шошо гыч тенийсе шыже марте ыштыме пашаже нерген Казаринов йолташын отчетшым колыштын да обсуждатлен.

Отчетный жапыште ОСВОД вӱдыштӧ ен-шамычым утарымаште, „Моряк", „Юный моряк" значкист-шамычым ямдылымаште пашам ятыр ыштен. Осводовец-шамыч вӱдыштӧ 41 енгым утареныт, калык коклаште умылтарымаш пашам эреак ыштен шогеныт. Тиде жапыште 6 легкий водол зым, 5 сигнальщикым, 13 водоспасательным туныктен лукмо. ОСВОД член шамыч 554 енгыш шуыныт.

Иоча - шамыч дене 4 костерым, 9 беседым эртарыме. Иймаш, вӱд йӱмач каймаш, вӱдыштӧ ярнышым буксироватлымаш дене 2 соревнованийым эртарыме, тыште 54 самырык осводовец участвоватлен. „Юный моряк" значоклан кенгеж нормым 25 ен сдатлен. Кызыт олаште 210 самырык осводовец шотлалтеш. ОСВОД-довец-шамыч пашаштыже Лебедев Юра, Токарев Вася, Шадрин Ваня пеш активнын участвоватленыт. Лебедев Юра кенгежым вӱдыш пурен кайше ик йочам утарен.

ОСВОД-ын штатный пашаенгже - шамыч кокла гыч водолаз Иванов, сигнальщик Павловский пашам активно ыштеныт.

Но ОСВОД-ын пашаштыже ситыдымашат шуко уло. Южо член-шамычын лӱмышт гына лийын, ОСВОД оргбюро вуным активный пашаш шупшаш тыршен огыл. Городской ОСВОД прибор, аппарат, шлюпка-шамыч дене ситыдымашын обеспечитлалтын огыл. Чӱчкыдынак кислород лийдымылан вӱдыш пурен кайше 5 енгым утарен кертме огыл.

Комсомольский организаций-шамычат ОСВОД-ын пашаштыже шагал полшеныт. Ончыкыжым ОСВОД-ын пашажым виянгдаш комсомольский организаций-шамыч эреак полшышаш улыт.

Ф. Ефремов.

Осводын икымше городской конференцийжын общий видше.
Фото М. Чуршуковын.

Примерым ончыктышаш

ВЛКСМ Параньгинский райком пеленсе комсомольский организаций районысо пытыне первичный комсомольский организаций-шамычлан примерым ончыктен шогышаш. Но тудын практический пашаж гыч нимогай примерымат налаш ок лий.

Отчетно-сайлымаш погынымаш лиймылан ятыр жап эртен. А комсомольский организацийын секретарьже М. Веселова йолташ пашашке тачe мартенат пижын огыл. Ик тылзе утла комсомольский погынымаш лийын огыл. Комсомолец-шамыч коклаште политико-массовый паша йӧршеш ок ыштале. СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньысо Указшым да ВЛКСМ ЦК XI пленумын решенийжым комсомолец-шамычлан умылтарымаш уке. Октябрь пайрем вашеш социалистический соревнованийышке ушнен огытыл.

Райкомол пеленсе комсомольский организаций шке пашажым кӱчык жапыште саемден, районысо комсомольский организаций-шамычлан примерым ончыктышаш да нунылан полышым пушаш.

Ник. Васильев.

Ик верыште кандаш ий пашам ышта

Кожлаерский почтовый агентствыште (Сотнурский район) В Илюткин йолташ кандаш ий ышта, пашашке честно относитла. Тудын агентствыштыже газета шарыме планым 100 процентлан, финансовый планым 141 процентлан темыме.

Илюткин йолташ связь пашалан заочно тунемеш. Кодшо тунемме ийыште зачетым „хорошо" отметка дене сдатлен.

Тудын инициативыж дене письмоносец-шамыч коклаште социалистический соревнованийым кумдан шарыме. Письмоносец Михайлов йолташ газета шарыме планым тӱрыс темен. Утларакшым „Рвезе Коммунист" газетым шарен.

Сергей Эчан.

Айста чылан погынен, Москва нерген муралтена

Айста чылан, чылан ме погынен,
Москва нерген муралтена.
Айста чылан, чылан ме куанен,
Шкенан мутнам каласена,
Москва нерген муралтена.
Мемнан родной, чевер Москвана—
Мемнан мотор столицына—
Ший кече ден волгалтше ола;
Ший кече денат волгалтеш,
Ший-шӧртньынат коеш
Мемнан мотор столицына!
Элнаже—муро эл!
Йырваш йога илыше вӱд!
Москва—пагалыме шӱмбел,
Огеш лий тыште пычкемыш йӱд!
Мемнан родной, чевер Москвана—
Тӱняз шемерын ола,
Да тӱрлӧ калыкын ола,
Ший кече ден волгалтше ола,
Да мучко йолгышо ола!
Зангар каважымат волгалта,
Ялла ден пасулам волгалта,
Чодра ден олыклам волгалта,
Да тенгызла ден курыклам волгалта,
Да мланде йӱмакат волгалтеш,
Москва Кремльын шӱдыржӧ коеш.
Адак чылан, чылан ме каласена,
Адак чылан чот мураltена,
Мемнан мурнаже чот йонгалт,
Адак, Москва, кумдан волгалт!

Осмин Йыван.

Москва, 1940 ий.

Кажне комсомолецым активный пашашке шупшман

Йошкар-Олинский район „Пукшерме" колхозысо ятыр комсомолец - шамыч колхоз пашаште сай примерым ончыктат, моло колхозник-шамыч коклаште нуно ончыл енлан шотлалтыт. Комсомолец-шамыч кеч могай пашамат уло кумылышт дене шуктен толыт.

Теве комсомольский организацийын секретарьже Акланов йолташ колхозын кӱтыжым кӱта, шке пашашкыже честно относитла, волыкым сайын онча. Садлан тудым колхозник-шамыч пагалат.

Тыгак комсомолка Н. Акланова йолташат колхозын кеч могай пашаштыжат активно участвоватла. Тӱредмаште, кылтам кырымаште, паренгым лукмаште паша нормым эреак эртарен темен, пашам сай качество дене ыштен.

Тиде сай паша дене пырля комсомольский организацийын але ситыдымашыже ятыр уло. Организацийысе чыла комсомолец-шамычым активный пашашке мобилизоватлен шуктымо огыл. Комсомолец-шамыч пырдыж газетым лукмаште огыт участвоватле. Шке политический уровеньыштым нӧлтышаш верч шагал тыршат, газетым шуэн лудыт. Комсомолын XVI областной конференцийжын решенийжым кажне комсомолецын сознанийышкыже шуктымо огыл.

Н. Тымбаршев.

Тунеммаште примерым ончыктат

Тений сентябрь тылзыште гына Шой-Шудумарский неполный средний школышто (Куженерский район) 4 комсомолец дене первичный комсомольский организацийым организоватлышт. Кызыт несоюзный молодежь коклаште агитационный да воспитательный пашам сай шындыме, садланак тунемше-шамыч кокла гыч комсомол радамыш 8 енгым угыч пуртымо. Нуно тунеммашгат, общественный пашаштат примерым ончыктат.

С. Петров.

Пайрем кечым сай показатель дене вашлийыт

Старо-Тор'яльский сельсоветысе колхоз - шамыч (Ново-Тор'яльский район) Октябрьын 23-шо идалыкшым чыла ял озанлык пашам завершитлымаш дене, государствылан тӱлышаш обязательствым 100 процентлан темымаш дене вашлийыт.

„Ушемнур" колхоз государствылан тӱлышаш планым тӱрыс темен, ял озанлык пашам завершитлен. Кызыт доходым пайлаш тӱнгалме. Посна стахановец-шамыч Романов, Торощин да Глушков 120—130 пуд гыч киндым да 300—400 тенге гыч оксам налыт.

Тыгак Микоян лӱмеш, „Кваш энер" да моло колхозат государственный обязательствым темен, доходым пайлаш тӱнгалыт. „Кожла Сола", „Ушемнур" да „Пеледыш" колхоз-шамыч 4-ше квартал финпланым 100 процентлан теменыт.

Макс. Веденькин.

Октябрь пайремлан ямдылалтыт

Кожлаерский средний школышто (Сотнурский район) Октябрьский революцийын XXIII идалыкшылан ямдылалтмаш кумдан шарлен. Тунемме ийын икымше чырыкшым отлично да сай тунеммаш дене завершитлашлан тунемше-шамыч шке ӱмбакышт обязательствым налыныт. Школысо драмкружок спектаклым, хоровой кружок „Три танкиста", „Песня о Сталине", „Катюша" муро-шамычым ямдылат. Тиде кечылан школышто сайын оформитлыме пырдыж газета лектеш, тунемше-шамычлан доклад лиеш.

Сергей Эчан.

* * *

Косолапово. „Самолет" колхозышто комсомолец-шамыч тений драмкружокым организоватлышт. Комсомолец Н. Попов йолташын вуйлатыме дене кружок пашашке кӱлеш семын пиже, октябрь тылзыште гына Н. Колесниковын „Шӧртньӧ кид" да Ширчык Костин „Палыдыме уна" пьесыштым шындыш. Кызыт драмкружок Октябрь пайрем кечылан С. Николаевын „18-ше ий" пьесышым ямдыла.

С. Воронцов.

* * *

Сернур. Куприяновский неполный средний школышто учительница Е. П. Патрушева йолташын вуйлатымыж дене Октябрь пайремлан 35 енган хоровой кружок „Монден ом керг", „Песня о тачанке" муро-шамычым ямдыла. Южо тунемше-шамыч сольный номер-шамычым ямдылат. Драмкружок тиде кечын М. Шкетанын „Кодшо румбык" пьесшым шында.

Е. Яметов.

* * *

Моркинский район „Палантай" колхоз пеленсе драматический кружок Великий Октябрьский социалистический революцийын 23-шо идалык кечылан „Ачийжат-авижат" пьесым ямдыла. Тыгак „Марий" колхозысо драмкружок „Лапчык Каритон" пьесым ончыкташ ямдылалтеш.

З. Кушаков.

Комсомолец-шамыч полшат

Кодшо 1939—40 тунемме ийыште комсомолец-шамычын активно участвоватлымышт дене Куженерский район мучко 87 неграмотныйым да 287 малограмотныйым туныктен лукмо. Тумью-Мучашский сельсовет „Тумер нур" колхозышто комсомолец И. Любимов йолташ 18 енгым да „Волгыдо" колхозышто комсомолка Н. Капустина йолташ 15 енгым туныктен луктыч. Тыгак комсомолка Репина йолташ Ворошилов лӱмеш колхозышто (Б.-Ляждурский сельсовет) 12 енгым туныктен лукто.

Тенийт комсомольский организаций - шамыч тиде пашаште кугун полшат. ВЛКСМ райком кугу енг-шамыч туныктымо пашашке учитель-шамыч кокла гыч 20 комсомолецым общественный методистлан выдвигатлыш. Нине комсомолец-шамыч пумо пашам честно шуктен толыт.

Петухов.

67

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Англо-германский война

Лондон, 25 **октябрь.** (ТАСС). **Авиаций министерство** увертара: **тенгече кечывалым** английский самолет-шамыч Остендыш, Гравелиныш, Кале портеныште заводлашке да **сату склад**лашке, Зеебрюгге лишне улшо судно-шамыч конвойыш бомба - шамычым кудалтеныт.

25 октябрь вашеш йӱдым Берлин районысо военный объект-шамыч, Гамбургысо, Ганноверысе, Гельзенкирхенысе нефтеперегонный завод-шамыч, Гамбургысо, Кусхафенысе, Бременхафенысе, Вильгельсхафенысе, Роттердамысе, Гаврысе, Лорианысе док ден судно-шамыч, Эммерихысе, Мюнстерысе, Гаммысе, Боттропысо, Дуисбургысо кӱртньӧ корно коммуникаций ден сату склад-шамыч, Гамбургысо электростанций, Флиссингенысе, Остендысе, Эссенысе порт-шамыч, тыгак икмыняр неприятельский аэродром-шамыч бомбардироватлалтыныт.

Германский авиацийын Англия ӱмбак налетым ыштымыже

Берлин, 25 **октябрь.** (ТАСС). Германский **информационный бюро увертара:** таче бомбардировка Английылан пеш кугу эҥгекым конден.

Лондонышто док - шамыч йокталалтыныт да Гайдпаркын западный ужашыштыже шаланымаш - шамыч лийыныт. Лондонын центрыштыже да олан южный ужашыштыже путырак важный промышленный предприятий ден военный снабжений предприятий-шамыч шаланеныт. Шуко пожар лийын. Лондонын южный окраиныштыже, Бромлейыште заводской сооружений-шамыч пудешталтыныт.

Бойлаште противникын 14 самолетшым волтен шумо. 4 германский самолет шке базышкыже пӧртылын огыл.

Китайыште военный действий-шамыч

Центральный Китайыште. Пытартыш кок арня жапыште японский войска-шамыч Анхуэй, Цзянсу да Чжецзян провинций-шамычын границыштышт наступленийым ыштен шогеныт. Тиде тылзын пелыже марте инициатива японец-шамыч кидыште ыле. Тиде секторышто японец-шамыч районым китайский армий да партизан-шамыч деч эрыкташ шке ончыланышт задачым шынден, наступленийым икганаште кум велым шарен колтеныт. Китайский данный-шамыч почеш, нине операцийлаште 30 тӱжем марте еҥган японский войска-шамыч участвоватленыт. Наступлений 8 октябрьыште тӱҥалын да тудо эн первойжым японец-шамычлан успешнын каен.

Первый японский колонна Юйхан гыч (Ханчжоу деч западыштырак) лектын да ятыр пункт-шамычым, тиде шотышто Линьань ден Чжуцзим налын. Тиде секторышто китайский войска-шамыч эн первойжым чакнен каеныт, а варажым контрнаступленийыш кусненыт да Чжуцзи олам налыныт, кызыт тиде ола йыр бой лийын шога.

Кокымшо японский колонна Укан гыч (Ханчжоу деч северыштырак) Гуанде (Анхуэй провинцийын восточный ужашыштыже) направлений дене лектын. Китайский войска-шамыч японец-шамычлан упорный сопротивленийым ыштеныт да нуным чактареныт.

Анхуэй провинцийыште действоватлыше японский войска-шамычын кумышо колонныжо Уху гыч лектын, Ваньчжи, Сюаньчэн да умбакыжым Ланьци могырышкыла ончык каен. Тыгак тиде колонныланат шке наступленийжым чарнаш да китайский войска-шамычым шыгыремден толмышт дене чакнашыже логалын.

Китаец-шамыч Сюаньчан ден Ланьци гыч (Анхуэй провинцийын восточный ужашыже) японец-шамычым вырен луктыныт.

Цзянси провинцийын северный ужашыштыже Фынсини районышто (Наньчан деч северо-западыштырак) кызытат военный действий-шамыч лиедат.

Хубэй провинцийыште Хань эҥер серыште столкновений-шамыч лиедат.

Южный Китайыште. Гуанси провинцийыште Наньнин районышто столкновений-шамыч лиедат.

Северный Китайыште. Шаньси провинцийын юго-западный ужашыштыже пытартыш жапыште Цзяни районышто ятыр кугу операций-шамыч лийыныт.

Шаньдун провинцийын юго-восточный ужашыштыже китайский партизан-шамыч чӱчкыдын японский гарнизон ден коммуникацийлашке нападенийым ыштылыт, тыге нуно японец-шамыч деч боевой снаряжений ым шупшын наледат.

25 октябрь. (ТАСС).

ФИЗКУЛЬТУРА ДЕН СПОРТ

Поволжский лесотехнический институтысо студент-лыжник-шамыч тренировкым эртарат.

Фото М. Чуршуковын.

Лыжникын сезон деч ончыч тренироватлалтмыже

Вашке теле спортивный сезон тӱҥалеш. Тиде сезон 3—4 тылзе жап шуйна. Чыла годым гаяк эче дене соревнованийым лум вочмеке эртараш ок лий. Организмым тыгай кӱчык жапыште соревнованийлан кӱлеш семын тренироватлен шукташ йӧсырак. Садланак тренировкым лум вочмо деч ончычак тӱҥалаш кӱлеш. Тренировка организмым изи гыч кугу нагрузкыш шукташ полша. Тренировка регулярный л и й м а н да нагрузкым эркын ешарыман. Шоналтен да интереснын организоватлыме тренировка вигунамат лыжникын шержым ок теме. Тренировкым шуко тӱрлӧ упражнений - шамыч дене ыштыман. Тренироватлаш эре ик верыште ок йӧрӧ, чодраште, пасушто, олыкышто тренироватлыман. Тӱрлӧ верыште тренироватлымаш палыдыме верыште ориентироватлен мошташ кугун полша. Эче дене коштмаште кӱлеш мышцым пеҥгыдемдашлан, правильно шӱлен моштымашым выработыватлашлан лыжниклан тренироватлыме годым кошташ, курышталаш специальный гимнастика дене заниматлаш кӱлеш. Кидйолысо, туп-вачысе, мӱшкыр кавасе мышца - шамычым пеҥгыдемдаш гимнастика утларак полша. Тренировкышто нагрузкым утыж дене кугемдаш ок кӱл. Тыгай годым вашке ярналтеш, мален кертдыме лиялтеш, тренироватлымат ок шу.

Гимнастический упражнений-шамычым моштен ыштымаш капын лывыргылыкшым, равновесийым кучен, мышца - шамычым лушкыдемден моштымашым выработыватлаш сайынак полша.

Тренировка жапыште гимнастикым кажне кечын эр зарядка годым 4—8 минут да тренироватлыме кечын тӱнӧ 15—20 минут ыштыман.

Тренировкым пытарымеке комнатысе вӱд дене мушкылтын, але обтиранийым ыштен, могыр кошкымешке ӱштман. Леве але шокшо вӱд дене мушкылташ ок йӧрӧ, тиде капым нужылгылан тувыкта. Лыжниклан гын телым лум, йӱштӧ мардеж вошт эрташыже верештеш.

Тренироватлыме годым шыгыр вургемым чийыман огыл, тыгай шыгыр вургем движенийлан мешатла. Тувыр кужу шокшан лийман, уке гын тренировка годым мышца эре йӱкшен кертеш.

Тренировкым эркын да спокойнын коштмаш дене пытарыман.

П. Кузнецов,
лыжный спортын мастерже.

Тунемаш аккуратно коштыт

„1 май" колхозышто (Ново-Тор'яльский район) 16 еҥ малограмотный. Кызыт нуным тунеммаш дене авалтыме. Культармеец комсомолец С. Петухов йолташ кажне кечын 3 шагат занятийым эртара. Тунемаш чылават аккуратно коштыт.

В. Макс.

Выигрышым тӱлат

Ново-Тор'яльский районный сберкасса Кумышо Пятилетка (кокымшо ий выпуск) заемын 2-шо тиражше дене 22 октябрьлан 4.450 теҥгем тӱлен.

М. Веденькин.

Вольыкын пайдаже— сайын ончымаште

„15 лет Октября" колхозын членже-шамыч (Моркинский район) вольык ашнымаш пашашке поснак кугу вниманийым ойырат. Кызыт колхозышто м о л о ч н о-товарный, овцеводческий, свиноводческий да птицеводческий ферма - шамыч улыт. Фермысе вольыклан да кайыклан теле гочлан ситыше корма уло.

—Вольыкым сай ончет гын велэ тудын деч кугу пайдам налаш лиеш,—маныт „15 лет Октября" колхозын членже-шамыч.

З. Кушаков.

Паша нимынярат ваштaлтын огыл

Йошкар-Ола Автоуправлений пеленсе комсомольский организацийын эртыше отчетно-сайлымаш погынымашыже комсомольский пашам решительно саемдаш требоватлен. Тиде шот дене погынымашеш чапле решенийым лукмо, пашам тӧрлаташлан ятыр мероприятий-шамычым палемдыме ыле. Но тиде решенийым илышыш пуртен толмаште нимат ок ышталт.

Комсомольский организацийыште 14 комсомолец шотлалтеш. Но нунын кокла гыч ик комсомолецат шке политический шинчымашыжым нӧлташ ок тырше. Комсомолец-шамыч политграмотымат, ВКП(б) историйымат огыт тунем. Комсомольский организацийын секретарьже Евлампиев йолташ шкежат газетым ок луд. Тудо „тунемаш условий уке" манын шкенжым тыпландарынеже. А партийный кабинетыште тунемашлан могай чапле условий улмо нерген тудо монден. Пашаен - шамыч коклаште нимогай умылтарымаш паша ок ышталт. Комсомолец-шамыч комсомольский п о р у ч е н и й ы м огыт иметле.

Комсомольский организаций военно-физкультурный, добровольный общество да кружок-шамычын пашашке нимогай вниманийымат ок ойыро.

Комсомольский членский взносым погымашке Евлампиев й о л т а ш путырак халатно относитла. Май тылзе деч вара 10 комсомолец членский взносым тӱлен огыл. Нунын коклашке ВЛКСМ организаций секретарат пура. Ожнысо секретарь К. Юричев йолташ январь гыч май марте членский взносым поген да шке кӱлешланже кучылтын. Тений тиде организаций гыч сберкассышке ик кумырымат сдатлыме огыл.

Автоуправлений пеленсе комсомольский организацийын тыгай положенийыште улмыжым ВЛКСМ горком шинчен гынат, шке жапыште пашам тӧрлаташ пижын огыл.

Комсомольский организацийын задачыже: ВЛКСМ ЦК XI пленумын да ВЛКСМ областной ден городской конференций-шамычын решенийыштым кажне комсомолецын сознанийышкыже шуктен, нине ситыдымаш-шамычым кызытак пытараш. Комсомольский организацийын пашажым решительно саемдымашке чыла комсомолец-шамычым мобилизоватлыман.

М. Т.

Отв. редактор—
И. М. САЙТИЕВ.

Э1170 АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Пограничная, дом № 45. № телефона 1—36. 1-ая типография Маргосиздата.